

Per fizinius asmenis susijusių/partnerinių įmonių vertinimo atmintinė

Teisingai nustatyti įmonės statusą – **labai maža, maža, vidutinė, didelė** – yra svarbu, kadangi nuo įmonės statuso gali tiesiogiai priklausyti ne tik galima gauti maksimali finansavimo suma, tačiau įmonės statusas (pvz., didelių įmonių atveju) gali būti priežastis, dėl kurios įmonė pagal tam tikras priemones visiškai negali pretenduoti į finansavimą, t. y. ji yra netinkamas pareiškėjas.

Detaliai įmonių statuso nustatymas reglamentuojamas ir aprašomas [Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme](#) (SVVPĮ). Pastebima, kad yra keletas sudėtingesnių įmonių statuso nustatymo aspektų, dėl kurių dažniausiai iškyla klausimų, neaiškumų ir ginčų. Vienas iš tokių aspektų yra įmonės siejančių ryšių, susiformuojančių per fizinius asmenis, vertinimas.

Atsižvelgiant į tai, toliau pateikiamos pagrindinės gairės, kuriomis vadovaujantis turėtų būti nagrinėjami ir vertinami įmonės siejantys ryšiai, susiformuojantys per fizinius asmenis.

1. SUSIJUSIŲ ĮMONIŲ RYŠIAI.

Vadovaujantis SVVPĮ 3 straipsnio 16 dalies nuostatomis, „*Įmonės, kurios atitinka bent vieną toliau nurodytų kriterijų, yra laikomos susijusiomis:*

1) įmonės, kurias sieja kuris nors iš šių ryšių:

a) viena įmonė turi daugumą dalyvių balsų kitoje įmonėje;

b) viena įmonė turi teisę skirti ir atšaukti daugumą kitos įmonės valdymo, priežiūros ar administravimo organo narių;

c) įmonei suteikta teisė daryti lemiamą poveikį kitai įmonei dėl sutarčių, sudarytų su ta kita įmone, arba dėl šios įmonės steigimo dokumentų nuostatų;

d) įmonė, turinti dalyvių balsų kitoje įmonėje, kuri dėl su tos kitos įmonės dalyviais sudarytų sutarčių kontroliuoja daugumą šios įmonės dalyvių balsų;

*2) kai dėl to paties **fizinio asmens ar kartu veikiančių fizinių asmenų** veiklos susiformavęs bent vienas iš šios dalies 1 punkte nurodytų įmonių ryšių, jeigu šios **įmonės verčiasi tokia pačia veikla ar tokios pačios veiklos dalimi toje pačioje rinkoje ar susijusiose rinkose**“.*

Kaip matoma, SVVPĮ 3 straipsnio 16 dalies 2 punktas nurodo, kad susijusių įmonių ryšiai gali susiformuoti ne tik per įmones, bet ir per fizinius asmenis. Kuomet susijusių įmonių ryšiai susiformuoja per fizinius asmenis įmonės laikomos susijusiomis tuomet, kai jos veiklą ar dalį veiklos vykdo toje pačioje rinkoje ar susijusiose rinkose.

Vertinant įmonių veiklos vykdymą toje pačioje rinkoje ar susijusiose rinkose, atkreiptinas dėmesys į keletą svarbių momentų. Pirmiausiai, vadovaujantis SVVPĮ nuostatomis, pakanka, kad dalis įmonių veiklos sutaptų, jog šis kriterijus būtų tenkinamas. Taip pat svarbu turėti omenyje tai, kad, vertinant įmonių veiklą, turi būti vertinama faktinė įmonių vykdoma veikla, kuri ne visuomet sutampa su Lietuvos statistikos departamentui deklaruota pagrindine įmonės vykdoma veikla pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK) arba Lietuvos statistikos departamentui deklaruota pagrindinė įmonės veikla apima tik dalį įmonės vykdomos veiklos.

Vertinant fizinių asmenų veikimą kartu, LVPA vadovaujasi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2014 m. vasario 27 d. [byloje C-110/13](#) priimtu sprendimu, kuriame Teisingumo Teismas pasisakė, kad fiziniams asmenims, kuriuos sieja giminystės ryšiai, **pakanka turėti galimybę** derinti savo veiksmus, siekiant daryti įtaką atitinkamų įmonių komerciniams sprendimams, ir dėl to šios įmonės negali būti laikomos ekonomiškai nepriklausomomis viena nuo kitos, nors jų formaliai nesieja SVVPĮ 3 straipsnio 16 dalies 1 punkte nurodyti ryšiai. LVPA vertinimu, kartu veikiančiais fiziniaisiais asmenimis, bendrąja prasme, laikomi šie šeimos/giminystės ryšiais susiję fiziniai asmenys – vyras ir žmona, tėvai, seneliai, vaikai, proanūčiai ir pan., tačiau, priklausomai nuo konkrečios situacijos aplinkybių, susietumas gali formuotis ir per vadovavimo ar kitokius ryšius.

Atvejai, kai SVVPĮ 3 straipsnio 16 dalies 2 punkto nuostatos nėra taikomos:

Reikėtų nepamiršti ir atkreipti ypatingą dėmesį į tai, kad SVVPĮ 3 straipsnio 16 dalies 2 punktas yra taikomas tik tuomet, kai įmonės sieja susijusių įmonių ryšiai, susiformavę per fizinius asmenis. SVVPĮ nustato, jog fizinis asmuo, kuris verčiasi ekonomine veikla, yra laikomas verslininku ir yra prilyginamas įmonei. Atsižvelgiant į tai, pirmiausiai reikėtų įsivertinti, ar fizinis asmuo, per kurį

susiformuoja ryšiai, gali būti vertinamas kaip fizinis asmuo, ar fizinis asmuo turėtų būti vertinamas kaip įmonė.

Vadovaujantis žemiau pateikiamu teisiniu reglamentavimu, fizinis asmuo, kuris verčiasi ekonomine veikla, yra laikomas verslininku ir yra prilyginamas įmonei. Dėl šios priežasties tokių fizinių asmenų (verslininkų) turimi ryšiai su kitomis įmonėmis vertinami ne kaip ryšiai, nurodyti SVVPĮ 3 straipsnio 16 dalies 2 punkte, o kaip ryšiai, susiklostantys tarp įmonių pagal SVVPĮ 3 straipsnio 16 dalies 1 punkto nuostatas.

Fizinio asmens veikla, kuri vertintina kaip ekonominė veikla:

SVVPĮ 2 straipsnio 3, 15 ir 21 dalyse nustatyta, kad:

*„3. **Ekonominė veikla** – savo rizika plėtojama reguliari asmens veikla siekiant pelno arba individualios veiklos atveju – pajamų, apimanti prekių pirkimą ar pardavimą, prekių gamybą, darbų atlikimą ar paslaugų teikimą kitiems asmenims už atlygį.*

[...]

*15. **Smulkiojo ar vidutinio verslo subjektas** – labai maža, maža ar vidutinė įmonė, atitinkančios šio įstatymo 3 straipsnyje nustatytas sąlygas, arba verslininkas, atitinkantis šio įstatymo 4 straipsnyje nustatytas sąlygas.*

[...]

*21. **Verslininkas** – fizinis asmuo, kuris verčiasi ekonomine veikla“.*

Pagal [Bendrojo bendrosios išimties reglamento](#) 1 priedo 1 straipsnį „Įmonė yra bet kuris ekonominę veiklą vykdančias subjektas, kad ir koks jo teisinis statusas“.

[MVĮ apibrėžties vartotojo vadove](#) taip pat yra apibrėžiama ir paaiškinama, kas turėtų būti laikoma įmone ir ekonomine veikla:

„Pagal pateiktą apibrėžtį įmonė – „bet kuris ekonominę veiklą vykdančias subjektas, kad ir koks jo teisinis statusas“. Ši formulė atitinka Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimuose vartojamą terminiją.

Pagal ją lemiamas veiksnys yra vykdoma ekonominė veikla, o ne teisinis statusas. Praktikoje tai reiškia, kad įmonėmis gali būti laikomi savarankiškai dirbantys asmenys, šeimos įmonės, ūkinės bendrijos ir asociacijos ar bet kokie kiti subjektai, reguliariai užsiimantys ekonomine veikla. Ekonominė veikla paprastai laikomas „produktų arba paslaugų pardavimas už tam tikrą kainą tam tikroje (tiesioginėje) rinkoje.

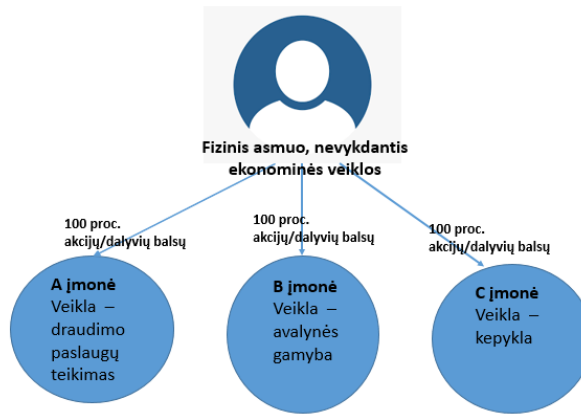
[...]

„Apskritai bet kokia veikla, apimanti prekių ar paslaugų pasiūlą tam tikroje rinkoje už atlygį arba finansiniais sumetimais, laikoma ekonomine veikla.“

Apibendrinant teisinio reglamentavimo nuostatas, jei fizinis asmuo vykdo reguliarią veiklą, kurios metu teikiamos prekės ir/ar paslaugos rinkai, tokia fizinio asmens veikla SVVPĮ kontekste vertintina kaip ekonominė veikla bei toks fizinis asmuo laikomas verslininku ir yra prilyginamas įmonei. Ekonominės veiklos vykdymo pavyzdžiais galėtų būti fizinio asmens vykdoma veikla pagal individualios veiklos pažymą, verslo liudijimą, autorines sutartis, paskolų teikimas, nekilnojamojo turto nuoma, elektros energijos gamyba ir pardavimas, ūkininkavimas bei reguliarius kitų prekių ir/ar paslaugų teikimas rinkai.

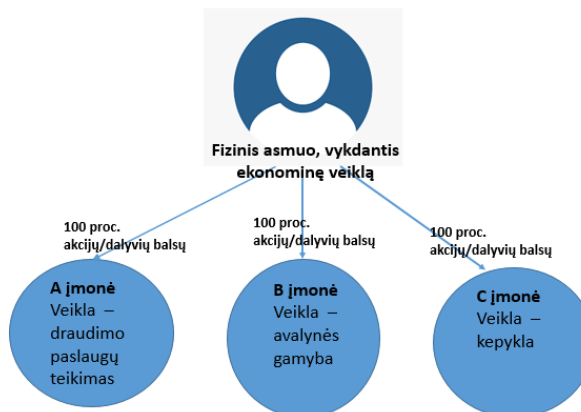
Susijusių įmonių ryšių per fizinius asmenis vertinimo pavyzdžiai:

Vadovaujantis 1 pav. pateikiamu pavyzdžiu Nr. 1, įmonės A, B ir C nebus laikomos susijusiomis įmonėmis pagal SVVPĮ 3 straipsnio 16 dalies 2 punktą („kai dėl to paties fizinio asmens ar kartu veikiančių fizinių asmenų veiklos susiformavęs bent vienas iš šios dalies 1 punkte nurodytų įmonių ryšių, jeigu šios įmonės verčiasi tokia pačia veikla ar tokios pačios veiklos dalimi toje pačioje rinkoje ar susijusiose rinkose“), kadangi įmonės veiklą vykdo skirtingose srityse. Tačiau, jeigu visos trys įmonės veiklą vykdytų pvz., metalo apdirbimo srityje, jos jau būtų vertinamos kaip susijusios pagal SVVPĮ 3 straipsnio 16 dalies 2 punkto nuostatas.

1 pav. Susijusių įmonių vertinimo pavyzdys Nr. 1.

2 pav. iliustruojamas **pavyzdys Nr. 2**, kuriam SVVPI 3 straipsnio 16 dalies 2 punkto nuostatos nėra taikomos, kadangi susietumas formuojasi per fizinį asmenį, vykdančią ekonominę veiklą (verslininką). Šiuo atveju ryšiai vertinami SVVPI 3 straipsnio 16 dalies 1 punkto apibrėžtyje. Pagal SVVPI 3 straipsnio 16 dalies 1 punkto a papunktį („viena įmonė turi daugumą dalyvių balsų kitoje įmonėje“) **įmonės A, B ir C, taip pat fizinis asmuo, vykdančią ekonominę veiklą (verslininkas), laikomi susijusiomis įmonėmis, nepriklausomai nuo to, kokioje srityje įmonės ir verslininkas vykdo veiklą.**

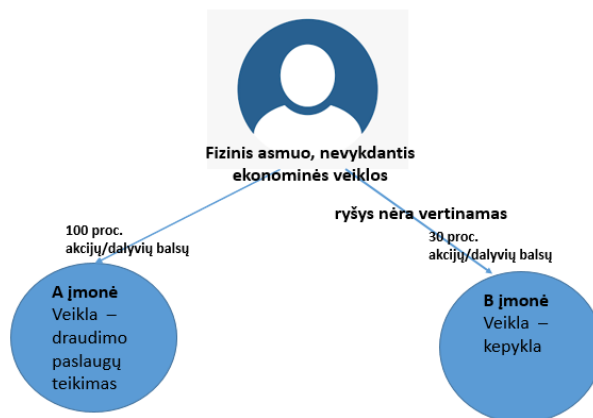

2 pav. Susijusių įmonių vertinimo pavyzdys Nr. 2.

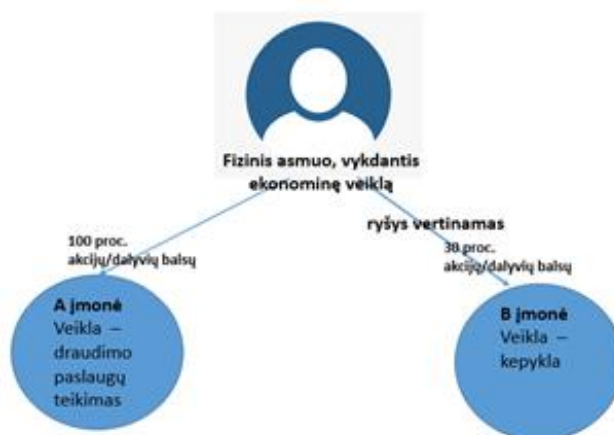
2. PARTNERINIŲ ĮMONIŲ RYŠIAI.

Vadovaujantis SVVPI 2 straipsnio 12 dalyje pateikiama apibrėžtimi, „**Partnerinės įmonės** – įmonės, pagal šį įstatymą nepriskiriamos prie susijusių įmonių ir tiesiogiai ar netiesiogiai (per vieną ar kelias susijusias ar partnerines įmones) turinčios **ne mažiau kaip 25 ir ne daugiau kaip 50 procentų** kitos įmonės akcijų, pajų ar kitokių dalyvavimą įmonės kapitale žyminčių kapitalo dalių arba tiesiogiai ar netiesiogiai (pagal balsavimo sutartį, balsavimo teisės perleidimo sutartį, įgaliojimą ir pan.) turinčios **ne mažiau kaip 25 ir ne daugiau kaip 50 procentų** visų kitos įmonės dalyvių balsų“.

Pažymėtina tai, kad jei partnerinės įmonės ryšys susiformuoja per fizinį asmenį, kuris ekonominės veiklos nevykdo, toks ryšys tarp įmonių nėra vertinamas ir tokios įmonės nėra laikomos partnerinėmis (žr. 3 pav.). Vis tik tais atvejais, kai fizinis asmuo vykdo ekonominę veiklą, per tokį fizinį asmenį susiformuojantis partnerinės įmonės ryšys yra vertinamas bei tokios įmonės SVVPI kontekste vertinamos kaip partnerinės. Vadovaujantis 4 pav. pateikiamu **pavyzdžiu Nr. 2, įmonė A ir fizinis asmuo, vykdančią ekonominę veiklą (verslininkas), bus vertinami kaip susijusios įmonės pagal SVVPI 3 straipsnio 16 dalies 1 punkto a papunktį, o įmonė B – kaip partnerinė įmonė pagal SVVPI 2 straipsnio 12 dalį.**

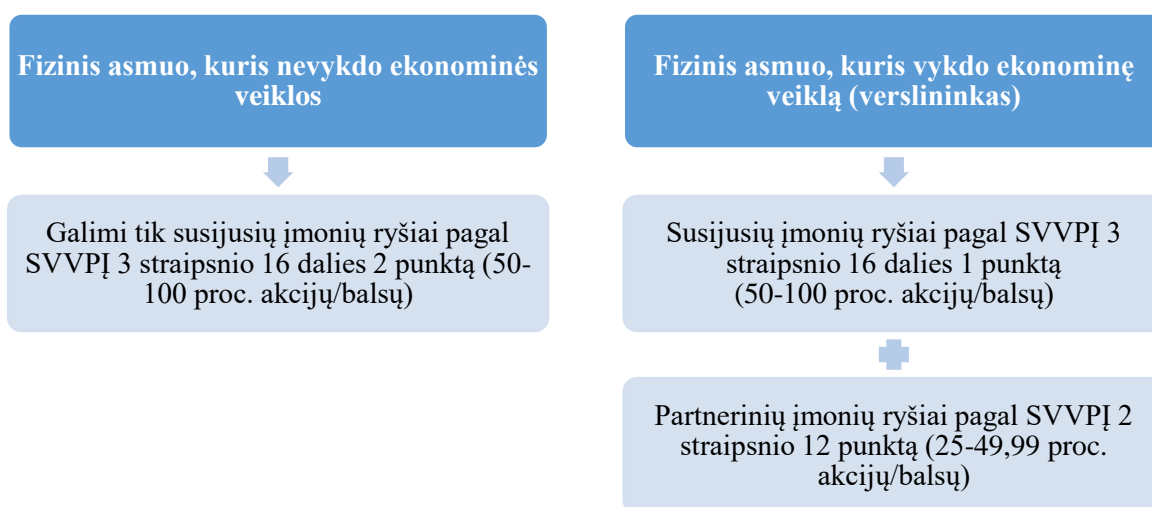

3 pav. Partnerinių įmonių vertinimo pavyzdys Nr. 1.

4 pav. Partnerinių įmonių vertinimo pavyzdys Nr. 2.

Reziumuojant šiame straipsnyje nurodytą informaciją, 5 pav. pateikiamas susijusių ir partnerinių įmonių ryšių per fizinius asmenis vertinimo apibendrinimas. Kaip matyti, vertinimas pirmiausia turėtų prasidėti nuo identifikavimo, ar fizinis asmuo vykdo ekonominę veiklą, ar ne. Jeigu nevykdo – galimi tik susijusių įmonių ryšiai pagal SVVPI 3 straipsnio 16 dalies 2 punktą, atliekant analizuojamų įmonių vykdomų veiklų vertinimą. Jeigu vykdo – galimi tiek susijusių įmonių pagal SVVPI 3 straipsnio 16 dalies 1 punktą, tiek partnerinių įmonių pagal SVVPI 2 straipsnio 12 punktą ryšiai, nevertinant analizuojamų įmonių vykdomų veiklų pobūdžio (siejama automatiškai).

5 pav. Susijusių ir partnerinių įmonių ryšių vertinimas per fizinius asmenis.